

5. Голованов О. Лисогірський форт – невивчена сторінка військового минулого Києва // Київська старовина. – 2002. – № 5 (347). – С. 21-27.

6. Київська фортифікація. Нова Печерська фортеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainaincognita.com/top-arkhitektura/kyivska-fortyfikatsiya-nova-pecherska-fortetsya>

7. Київська фортеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sakums.com.ua/tour/2690-kiyvaska-fortetsya>.

*Фастовець Оксана Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму НУФВСУ*

ХАЛЯЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У світі чисельність віруючих, які сповідують іслам досягає 1,6 млрд. осіб. За період 2010-2050 рр. чисельність прихильників вчення пророка Мухамеда на планеті зросте на 73% та становитиме близько 2,8 млрд., а прихильників християнства у 2050 р. нараховуватиметься трохи більше 2,9 млрд. осіб [1]. Тому, одним з перспективних напрямів туристського ринка світу стає халяльний туризм, орієнтований на мандрівників мусульман. Очікується, що до 2020 р. чисельність мусульманських туристів у світі зросте до 156 млн., а їх витрати сягатимуть 220 млрд. дол. Про це свідчать дослідження Глобального індексу мусульманського туризму (GTMI) 2018 р. [2], що були підготовлені аналітиками компаній Mastercard и CrescentRating.

У перекладі з арабського «халяль» означає «все, що дозволено та припустиме у ісламі» та відповідає нормам шаріату. Активний розвиток халяльного туризму пояснюється зростанням чисельності представників середнього класу, тому зрозуміло, що багато країн, намагаються залучити цю категорію мандрівників. Серед країн-членів ОІС (Організації ісламського співробітництва) до ТОП- напрямів відносять: Малайзію, Індонезію, Об'єднані Арабські Емірати, Туреччину, Саудівську Аравію. Поза міжнародної організації ісламських країн позиції країн-лідерів посідають Сінгапур, Таїланд та Об'єднане Королівство. Необхідно зазначити, що хоча в Таїланді переважає буддизм, і лише на півдні проживає велика чисельність мусульман, країна перетворилася на популярне місце відпочинку, особливо для халяльних туристів з Індонезії, які шукають доступний відпочинок. Обсяги подорожей до Великобританії також зростають та у 2020 р. сягнуть 4,1 млрд. дол.

Потенціал сектора мусульманських подорожей впливає на розвиток індустрії гостинності в цілому, тому стає важливим в першу чергу адаптувати засоби розміщення до цього ринку та мати можливість задовольнити халяльні потреби туристів.

На основі рейтингу GTMI та аналізу ісламських ресурсів (форуми, соціальні мережі) визначені основні вимоги та вподобання мусульман до відпочинку за шаріатом. До основних вимог мусульманських мандрівників до готелів відносять:

- наявність халяльних ресторанів (наявність «халяльного меню» або як мінімум сервісу доставки халяльної їжі є основним критерієм під час вибору місця розміщення);
- східна кухня (меню східної кухні є ефективним засобом залучення мусульман);
- широкий асортимент безалкогольних напоїв (безалкогольні міні-бари в номерах готелів та достатній вибір безалкогольних напоїв у меню високо цінуються у переліку вимог мандрівників-мусульман);
- окремі СПА, басейни, фітнес-зали для чоловіків та жінок;
- можливість здійснити намаз (мечеті, молельні кімнати);
- дрес-код (персонал готелю повинен бути скромно вдягнений);
- молитовна атрибутика (наявність Корану в готельному номері, надання килимків, розклад молитов та кибла (вказівник напрямку в бік священної Кааби в Мекки));
- ісламські телеканали (можливість залишатися в курсі поточних подій в ісламському світі не лише за допомогою Інтернету);
- відповідний інтер'єр номерів (відсутність картин, предметів декору із зображенням людей та тварин або з іншим змістом, несумісним з ісламською етикою та нормами);
- відсутність (або мінімальна присутність) різноманітних розважальних заходів (пляжні вечірки, шоу-програми) на загальнодоступних ділянках;
- екскурсії, пов'язані з ісламською історією та мусульманською культурою та можливість забронювати екскурсію в готелі.

Також необхідно зазначити, що туристи-мусульмани подорожують родинами, тому необхідні великі номери або можливість суміжних номерів.

Усі ці фактори впливають на рівень привабливості дестинацій для ісламських туристів та сприяють розширенню та просуванню халяльного туризму у світі.

Також важливе значення має впровадження новітніх технологій. На додаток до традиційних туристичних агентств та ОТА (Booking.com або TripAdvisor), в індустрії з'явилися онлайн-платформи, орієнтовані на мусульман. Наприклад, Halalbooking.com, пропонують халяльні

туристичні напрями. Цей сервіс було створено групою ініціативних мусульман, топ-менеджерів провідних туристичних фірм та найбільших туристичних компаній світу. На кінець 2021 р. Halalbooking.com очікує надходження в один млрд. фунтів. Також спостерігається поява децентралізованих платформ. Наприклад, онлайн-сервіс Bookhalalhomes.com, який претендує на місце провідного порталу для оренди халяльного житла. Він вирізняється від Airbnb тим, що гарантує можливість надання сертифікованих халяльних послуг (халяльне меню, молитовні кімнати [2]). Розробляються спеціальні додатки до смартфонів. Наприклад, туристичне управління Таїланду запустило додаток, який допомагає мусульманським мандрівникам знаходити халяльні продукти та послуги, інформацію про час молитов, варіанти харчування, екскурсій. Додаток, HalalTrip, допомагає зорієнтуватися в різноманітних халяльних місцях відпочинку: представлено тур пакети більше 65 напрямків (в т.ч. дайвінг з великими білими акулами в ПАР, культурні тури в Іспанії, шопінг в Дубаї). Сегмент халяльного туризму зростатиме там, де дотримуються халяльних вимог та надаються сприятливі для мусульманських родин умови. Як правило, засоби розміщення для мусульман представлені двома типами: повністю халяльні готелі, що спеціалізуються на прийомі мусульман, та готелі, що мають статус «Халяль» на послуги та меню. Зведення правил під назвою «Халяль» регламентує вимоги до обладнання номерів, включає перелік послуг для готелів, що пропонують обслуговування за нормами шаріату (спеціальні килимки для намазу, екземпляр Корану, глечик для омовіння та позначка напряму молитви (Кибла), у меню повинно бути присутнє халяльне харчування). Під час Рамадану готелі повинні забезпечити можливість здійснити трапезу-розговіння іфтар та окремий ранковий прийом їжі сухур у відповідності з мусульманськими правилами. Готелі мають можливість отримати сертифікат на надання халяльних послуг, який видається при повному дотриманні всіх вимог.

Вважаємо, що глобальна ісламізація не обійде Україну. З 2010 р. по 2050 р. чисельність мусульман, які проживають в Україні, зросте в 2,4 рази – до 1,3 млн. (3,7% населення України). Основним чинником такого приросту стане високий рівень народжуваності (2-2,3 дитини на одну жінку).

Одна з туристичних компаній Києва вже пропонує напрям HalalKarpaty [3]. У створенні умов для організації відпочинку працівникам туристичної фірми допомогли спеціалісти центру сертифікації «Халяль». Для прийому туристів-мусульман було обрано готелі «Срібні роси» та «Горгани», які здійснювали обслуговування у відповідності з ісламськими традиціями. Готель «Срібні роси», що розташовано в селі Яблуниця на території гірськолижного курорту. В Яблуниці розміщені

бугельні витяги різного рівню складності. HalalKarpaty разом з власниками комплексів «Горгани», «Срібні роси» запропонували для громадян України, які сповідують іслам спеціальні умови розміщення, халяльне меню (постачальники продуктів мають відповідні сертифікати, придбано окремий посуд для приготування їжі за усіма ісламськими нормами). У готелі створили місце для молитов, забезпечили високі вимоги до особистої гігієни послідовників ісламу (сантехніка, окрема сауна). Для жінок-мусульманок запропонували послуги інструктора з гірськолижного спорту - жінки, відповідно до мусульманських традицій.

Україна за рівнем розвитку халяльної готельної індустрії посідає одне з останніх місць у світі. Проте, важливо, що надання послуг за нормам шаріату наближує українських туроператорів та готельєрів до міжнародного рівню та надає можливість розвивати халяльний туризм в Україні.

В сучасних умовах розвиток туризму потребує якісно нового рівню підготовки кадрів, наявність яких є запорукою успішного функціонування та розвитку туристичного бізнесу в Україні. Як зазначає український дослідник Попович С.І. з'являються нові посади у сфері гостинності, що потребують адаптації до світових професійних стандартів. Майбутньому фахівцю у сфері туризму необхідно виконувати висококваліфіковану, психологічно та інформаційно насичену роботу, обґрунтовано оцінювати міжнародну ситуацію, мати високий рівень комунікабельності. Нині лише у м. Києві підготовку фахівців спеціальності 242 «Туризм» здійснює 21 ЗВО (в.ч.13 державної форми власності). У 2017 р. ліцензійний обсяг прийому становив 1720 місць та у порівнянні з 2015 р. збільшився на 9% [4, с.162].

Кожен із закладів має свою педагогічну школу та базове наукове спрямування у підготовці фахівців завдяки спеціалізації ЗВО, сформованим традиціями та педагогічними інноваціями, що обумовлюють відповідні підходи до формування компетентностей майбутнього фахівця.

В Національному університеті фізичного виховання та спорту України підготовку фахівців з туризму було розпочато у 2014 р. Особливістю підготовки є орієнтація на різні види активного туризму, створення у взаємодії з туристичними підприємствами інноваційного туристичного продукту, співпраця з підприємствами сфери гостинності. Викладання фахово-орієнтованих дисциплін здійснюється з урахуванням інноваційних технологій та потреб сучасного ринку. Окремі дисципліни викладаються іноземною мовою.

Список використаних джерел

1. Число мусульман в Украине увеличится втрое. Електронний ресурс. – Режим доступу <https://inforesist.org/chislo-musulman-v-ukraine-uvlichitsya-vtroe/>
2. Global Muslim Travel Index 2018. Електронний ресурс. – Режим доступу GMITI-Report-2018-web-version
3. Проект HALAL KARPATY створює культуру відпочинку для мусульман в Карпатах. Електронний ресурс. – Режим доступу [//islam.in.ua/ru/obshchestvo/proekt-halal-karpaty-sozdaet-kulturu-otdyha-dlya-musulman-v-karpatah](http://islam.in.ua/ru/obshchestvo/proekt-halal-karpaty-sozdaet-kulturu-otdyha-dlya-musulman-v-karpatah)
4. Попович С.І. Особливості підготовки фахівців з туризму у закладах вищої освіти різних форм власності // Управлінські науки у сучасному світі. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, – К.- Біла Церква, 2018. – С.161-166.